

OPONENTSKÝ POSUDEK DISERTAČNÍ PRÁCE

Název práce: „Proměny rozvíjení poznání, prvouky, přírodovědy a vlastivědy v čase, ve vzdělávacím programu a v praxi“

Doktorandka: Mgr. Ludmila Adamcová – Pedagogická fakulta UK v Praze

Předložená disertační práce je v rozsahu 217 číslovaných stran a je doplněna o neočíslované přílohy, které jsou mnohdy vloženy i mezi číslované strany. Téma diplomové práce je v současné době aktuální z hlediska zavádění nových kurikulárních dokumentů jako jsou RVP PV a RVP ZV. Domnívám se, že název práce obsahuje příliš mnoho interpunkčních znamének, které poněkud posouvají smysl názvu práce nebo přinejmenším není přesně jasné téma práce. Jde o rozvíjení poznání v čase obecně u žáků MŠ či ZŠ nebo o rozvíjení poznání prvouky, přírodovědy a vlastivědy jako učebních předmětů nebo o rozvíjení poznání ve vzdělávacím programu, pak ale v jakém? Předložená práce je členěna na část teoretickou, část výzkumnou a závěrečnou. Obě stěžejní části práce, tj. teoretická a výzkumná jsou kvantitativně v rovnováze.

Cílem teoretické části práce je provedení analýzy RVP PV a ZV, především jejich srovnání z různých hledisek a upozornění na důležité momenty ve vývoji předmětů o přírodě a společnosti související s tématem práce.

Teoretická část práce je dělena na 3 kapitoly. První z nich je věnována úvaze o transformaci vzdělávání u nás. Dále je zde připomínána a rozebírána diplomová práce autorky, věnovaná předškolnímu vzdělávání, následuje výklad pojmů (vzdělávací program a jeho ekvivalenty, učební plán atd., viz. s. 29). Výklad těchto pojmů je však proveden odkazem na diplomovou práci a na seminární práci, kde doktorandka analyzovala vzdělávací systém USA? Čtenář disertační práce však nemá k dispozici diplomovou práci, a proto některé zestručnělé odkazy mohou být zavádějící. Dále jsou rozebírány „Další pojmy k analýze“ viz. s. 29, resp. „názor“ a „realie“. V podkapitole 1.4. je proveden „nástin“ vzniku prvouky a její místo v učebních osnovách (s. 31 – 34). Je dostačující tento „nástin“, vzhledem k tematice disertační práce? Vývoj předmětu „Prvouka“ se právě ukázal jako jeden z nejproblematictějších vyučovacích předmětů z mnoha logických i psychologických hledisek? Jsou z kapitoly dostatečně patrné oblasti koncipování prvouky, resp. předmětů o přírodě a společnosti související se zařazením předmětu kurcité vědní disciplíně, související s pedagogicko-psychologickými tendencemi v dané etapě školství či související se systémem uspořádání faktografických údajů v učivu a jejich následnou didaktickou transformací? Tyto tendence jsou dosti podstatné pro řešení zvoleného tématu disertační práce. Co je vlastně přesně analyzováno v textu s. 35 – 38, resp. který aspekt?

2. podkapitola odkazuje opět na diplomovou práci doktorandky a měla by se týkat rozumové výchovy. Název podkapitoly neodpovídá označení podkapitoly v „Obsahu“ práce. Podobně i název podkapitoly 2.2. je jiný než je proklamován v „Obsahu“. Analýzu a srovnání VP PV a ZV je popisného charakteru, ale v celku je lze akceptovat. Velmi oceňuji pohled autorky na celou problematiku z praxe škol. Vystihuje zde celou řadu podstatných fakt týkajících se současné situace ve školách a postojů učitelů k RVP i k tvorbě ŠVP. Podnětné jsou uvedené analýzy kompetencí a vzdělávacího obsahu. Grafické zpracování textu však má za následek jeho poměrně malou přehlednost.

K této části práce mám tyto další připomínky:

- Není dodržováno, že za interpunkčními znaménky se vždy vynechává mezera, pro nulu je určena číslovka ne velké „O“ (s.34). Často se objevuje nedokončený řádek, věty pokračují na jiném řádku (s. 50, aj.).
- Domnívám se, že práce svoji grafickou úpravou by mohla být rezervovanější, jde o práci vědeckou a přílišné grafické „ozdoby“ mohou být někdy spíše na závalu.

Výzkumná část práce je věnována provedenému longitudinálnímu výzkumu. Analýza výzkumu je nejprve věnována jednotlivým předmětům o přírodě a společnosti v primární škole s důrazem na modelový vzdělávací program Základní škola. Tato část má spíše kompilativní charakter. (s. 105: Strukturování učiva podle ročních cyklů je principem? nejde spíše o koncepci?). Dále jsou charakterizováni respondenti – žáci primární školy a analyzována použitá metoda výzkumu, tj. didaktické testy – jejich vlastnosti a popis v obecné rovině a současně jsou i konkrétně uváděny používané testy pro jednotlivé ročníky primární školy z prvouky, přírodovědy a vlastivědy na nečíslovaných stránkách. Metodiku výběru otázek v testech by bylo vhodné na konkrétním příkladě demonstrovat při obhajobě práce. Výsledky výzkumu jsou uvedeny na s. 211 – 214. Domnívám se, že by bylo dobré výsledky podrobněji analyzovat při obhajobě práce. Po učebních osnovách ZŠ Louny (nečíslované strany) lze najít číslovanou stranu, pokračování výzkumu – s. 215, kde jsou uvedena doporučení, která mají spíše obecný charakter. Jak uvedené proklamace uvádět do praxe školy? Jaké zkušenosti má doktorandka?

Následuje seznam literatury. Je citace literatury v disertační práci v souladu s bibliografickými citacemi podle normy ČSN ISO 690?

Vzhledem k tomu, že stanovené cíle práce byly splněny, zvolené metody práce lze akceptovat a výsledky analýz RV PV a RVP ZV aplikované do konkrétního ŠVP ZŠ lze považovat za podnětné především pro praxi škol, **doporučuji disertační práci k obhajobě**. Práce však obsahuje řadu formálních nedostatků.

V Plzni 20.6.2006

doc. PaedDr. Ladislav Podroužek, Ph.D.
Fakulta pedagogická Západočeské univerzity v Plzni